

♂ H A B O B Y G D ♀
TIDSKRIFT
FÖR
SLÄKT OCH HEMBYGDSFORSKNING

Årg. 12

Nr 2

1994

KARL RINGQVISTS MÖLLEKULLEN

HABOBYGDEN, MEDLEMSTIDNING FÖR HABO SLÄKTFORSKARFÖRENING
OCH HABO- GUSTAV ADOLFS HEMBYGDSFÖRENING.
REDAKTIONSKOMMITTE: INGEMAR KYRKERYD, ARNE OCH INGA WULFF,
FOLKE OCH MONICA EKERED.

TEL. 036 - 406 65 036 - 401 88 036 - 12 20 52

VI ÄR TACKSAMMA FÖR ALLA BIDRAG TILL TIDNINGEN, STORT SOM SMÅTT.

Ordföranden

har ordet

Bästa läsare!

Det är Mårten i dag. I går kväll och i natt snöade det. Nu täcks marken av ett decimetertjockt vitt täcke, och det är nu lite ljusare efter snöfallet. Eljest har novembervädret varit sig likt, grått och disigt.

Att ingen har upplevt en så varm juli som i år är statistiskt bevisat. Men har någon upplevt en sådan regnig eftersommar? Normalt är mars och september månader de torraste på året, men i år fick vi cirka 200 mm regn i september. Är detta också rekord?

Vi kan i släktforskarföreningen se tillbaka på ännu ett bra verksamhetsår, vårt tionde.

Den 13 september var vi av Tidaholms släktforskarförening inbjudna till en anbytarträff i Härja bygdegård tillsammans med Mullsjöföreningen. Det var en intressant och givande kväll vi fick uppleva tillsammans. Vi hoppas att framöver kunna stå värd för en liknande träff.

Den 19 oktober berättade Einar Sandin om sitt långa och händelserika liv. Som liten pojke kom Einar tillsammans med sina föräldrar till Habo. Då kunde man knappast tala om ett samhälle. Vid stationen och byn, som skildes åt av Malmakärret, var vid denna tid bara ca 100 innevånare. Vilket framåtskridande Einar och vi övriga äldre Habobor fått vara med om. Nu är samhällets invånarantal ca 6000.

Einar berättade om idrottsföreningen och dess tillväxt, om biblioteksverksamheten, om kommunen och om spinneriet, där han arbetade under många år. Det var intressant att lyssna till Einars alla minnen om vårt samhälles utveckling, en utveckling som han i hög grad medverkat till.

Brasafteon med husförhör hade vi den 8 november. Olle Hultberg, Habo-sonen och f.d. kyrkoherden i Åsarp, ledde denna intressanta och minnesrika kväll.

Folke Ekered spelade på sitt psalmodikon till psalmsången.

Den 19 november skall vi ha anbytarträff på biblioteket för Habo-föreningens medlemmar.

Den 13 december är vi inbjudna till Luciafirande i Furusjö av Mullsjöföreningen.

Nästa vårs program kan ni läsa om på sista sidan, men jag vill här berätta lite. Årsmötet blir den 30 januari. Då kommer nuvarande ägaren av Gunillaberg, Bo Ehrner, att berätta om sin företrädare, Johan Printz han som var guvernör i Nya Sverige och landshövding i Jönköping.

1985 den 21 februari bildades vår förening på Sjöhaga pensionat i Furusjö. Detta 10-årsjubileum vill vi fira med en liten högtid på samma plats och datum. Vi hoppas att så många som möjligt kan komma och speciellt ni som var med från starten. Vi hälsar också Mullsjöföreningens medlemmar välkomna.

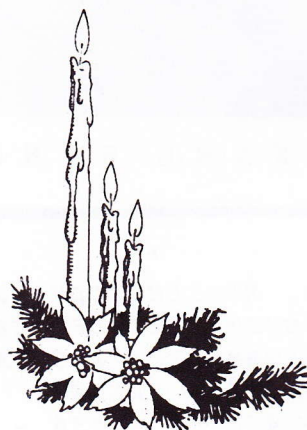
Tio år kan väl synas vara en kort tid, men mycket har hänt som är värt att minnas och se tillbaka på med glädje och tacksamhet. Det har varit arbetsfyllda men stimulerande år.

Om "torparnas" stora arbete med att lokalisera och dokumentera kommunens 800 torp och backstugor, arbetet med "Rädda bilden", vår fina almanacka och mycket, mycket mer skall vi berätta och påminna oss om på Sjöhaga.

Till alla dem, som på olika sätt medverkat till att föreningen har kunnat bedriva den verksamhet vi har, vill jag framföra vår styrelses varma tack.

Så ber jag få önska er, kära läsare, vår släktforskarförening och hembygdsförening och alla övriga i när och fjärran en riktigt God jul och ett bra 1995.

Ingemar Kyrkeryd

Ur Johannesabyrån

VAR DIN FÖRFADER EN SEXMAN? *

Uppbörds Längd för Habs Loken på de Medel Lön anförda till Nya regelbyggnaden i Habs kyrka för första året 1862.

N ^o	Rotärens Namn	Sex männens Namn och Hemvist	År	Öre	
3.	Daråns västra	2 ²⁵ / ₇₂ Johan Johansson i Junga	66	77	
4.	Daråns östra	5 ³ / ₈ J. A. Densjö i Håshult	135	-	
5.	Ekets Norra	2 ⁸ / ₈ Carl Andersson i Ekberg	51	-	
6.	Ekets Södra	1 ⁴ / ₄ Carl Jönsson i Ekberg	42	-	bet.
8.	Flateröds Mellan	2. Anders Magnusson i Flateröd	48	-	
9.	Flateröds Södra	1 ⁵ / ₅ Pehr Svensson i Knipen	39	-	
13.	Göhlhults Mellan	1. August Johansson i Dalew	24	-	
14.	Göhlhults Södra	3 ¹ / ₈ Johan Em. Andersson i Gåbo	75	-	
15.	Hallebo västra	5 ¹ / ₇ Pehr Svensson i Hallebo	126	-	
16.	Hallebo östra	4. Anders Johansson i Berg	96	-	
17.	Holmens västra	2 ⁸ / ₈ Gustaf Mansson i Kallöpp	51	-	bet.
18.	Holmens östra	2. Gustaf Larsson i Lilla Måhult	48	-	
19.	Högsbeks västra	1 ⁴ / ₄ Carl Svensson i Möllehult	42	-	
20.	Högsbeks östra	2 ¹ / ₈ Sven Johansson i Gunnaröds	57	-	
21.	Möbo västra	2. Gustaf Svensson i Möllehult	48	-	
22.	Möbo östra	2. Sven Svensson i Drötningså	48	-	bet. 21
23.	Sibbabo Södra	2. Anders Andersson i Ånga	48	-	bet. 42
24.	Sibbabo västra	2 ¹ / ₈ August Zachrisson i Högbo	63	-	
Summa: -		46 ²⁵ / ₇₂	Summa Riksd.	1107.75	

Västra Ekered den 18 Juni 1862. Gustafson
 Uppbörds Längden är utskickad till Sex männens
 med förhandsgående att Medlemarna uppbära och till mig aflämnas
 Genom J. L. M. detta år 1862.

* Enligt Ordbok för släktforskare var en sexman en av sockenstämma vald tillsynsman för kyrkans och prästgårdens underhåll samt för övervakning av tukt och goda seder i församlingen. Ämbetet förekom till 1862.

KARL RINGQVIST, EN MÄRKLIG MAN.

Forts. från nr 2 årg. 11 och nr 1 årg. 12.

I kyrkokören i Gustav Adolf träffade Karl sin tillkommande hustru, Edla född Emanuelsson, och de gifte sig 1913. Karl hade köpt en del av Möllekullen, som är belägen öster om järnvägen. Här lät Karl bygga upp en stor och vacker villa, som han i minsta detalj själv ritat. Det är en villa i två plan med lika lägenheter i varje. Karl har också själv tillverkat en del av möblerna till hemmet

Karl och Edla bodde i den övre lägenheten. I den undre var det meningen, att Karls föräldrar, Clara och August skulle bosätta sig, men på grund av sjukdom kom de aldrig dit. De bodde kvar i Gullskog sina sista år. Clara avled den 17 september 1917 och August den 11 dec. 1919.

Jag är övertygad om, att Karl och Edla var djupt bedrövade över att inte Clara och August kunde komma till Möllekullen. De hade på alla sätt förberett och iordningställt för dem, för att de skulle få det bra under sina sista år.

Nyårsafton 1917 fick Edla och Karl två söner, Nils och Berndt, och den 12 aug. 1919 nästa tvillingpar, Ingegerd och Stig.

Karl blev snart engagerad i Habo kommun, som tog hans klokhets och goda omdöme i anspråk. När Habo fick kommunfullmäktige 1919 blev Karl en av dessa. Första fullmäktigeordförande blev Olof Kindlund, Bränninge, men redan 1922 valdes Karl till ordförande, en förtroendepost som han innehade till år 1946, alltså i 25 år. Han är den fullmäktigeordförande som hittills suttit flest år.

Karl var också kommunalnämndens ordförande, ja Karl skötte i princip hela kommunen både som förtroendeman och administrativt. Hur hann Karl med allt arbete för kommunen? Hela familjen ställde upp med skrivgöromål m.m. Karl hade stor hjälp av sin svägerska, Svea Emanuelsson. Barnen fick hjälpa till med att skriva adresser på t.ex. debetsedlar. Som lön för detta fick de ett öre per kuvert. Vad fick Karl i ersättning för allt arbete åt kommunen? I stort sett ingenting. Det var förtroendeuppdrag. På den tiden var det en ära att inneha kommunala förtroendeposter, och äran ansågs vara betalning nog.

Vilka frågor var aktuella under Karls tid som kommunalman? Som alla förstår, så var de så många och skiftande, att

det är omöjligt på några få sidor göra en sammanfattning. Låt mig bara ta några axplock:

Vid sammanträde i maj månad 1919 motiverade målarmästare Fritz Malmström om Habo kommuns överförande till Jönköpings län.

I juli samma år beslutades föranstalta om att de inom kommunen mantalsskrivna personer, vilka häftade i skuld till stat eller kommun för oguldna utskylder eller pensionsavgifter, bleve avstängda från tilldelning av rusdrycker. (Detta under motbokens dagar).

Vad vi i dag ser som bagatellärenden togs upp i fullmäktige som detta från julisammanträdet 1920:

Besluts att anskaffa ett par bänkar till verandan i sockenstugan. Att inköpa bänkar uppdrogs åt fabrikör Fritz Karlsson. (Lars Elwings farfar).

Vid samma julisammanträde 1920 meddelade lanstingsman Svensson i Eskhult, att vid årets landstingssammanträde epidemisjukvårdsnämnden inom tingen inkommit med förslag om upprättande av 12 epidemisjukhus inom länet. För Habos del skulle vården förläggas till Falköping, dit avståndet överstiger 5 mil. Det skulle för Habos del liksom för flera socknar i sydöstra länsdelen bli synnerligen olämpligt i avseende på epidemisjukvård. Transport av sjuka landsvägsleds från Habo vore under stor del av vintern, då motorfordon ej kunde användas omöjlig. Herr Svensson förmenade, att en meningsyttring från intresserade kommuner borde ingivas för förläggande av ett sjukhus till Mullsjö, vilken plats vore centralt belägen för ett område som i areal motsvarade den för varje sjukhus inom länet kommande.

Besluts att uppdra åt landstingsman Svensson framföra kommunens önskemål om att förlägga ett epidemisjukhus i Mullsjö.

Kommunfullmäktigeledamöterna kunde ibland tyckas vara väl sparsamma, då de på oktoBERSsammanträdet 1926 avslog en begäran från distriktsbarnmorskan att få telefon inkopplad.

Karls arbetsbörda inom kommunen blev betungande. Vid oktoBERSsammanträdet 1936 hemställde han om att från och med 1937 års ingång bli entledigad från uppdraget som ordförande i kommunalnämnden. Vid decemBERSsammanträdet samma år uttalades en förhoppning om att Ringqvist skulle kvarstå som ordförande och förklarade sig Ringqvist villig att tills vidare kvarstå under förutsättning att

en särskild hälsovårdsnämnd utsågs för ombesörjande av samtliga fall till sådant nämnd hörande ärenden. Beslutades därför att en särskild hälsovårdsnämnd skulle utses.

1943 skedde en stor förändring av den kommunala administrationen. Då beslöts att anställa en kommunalkamrer. Habos förste kommunalkamrer blev Egon Hult. De första åren hade Hult Möllekullen som arbetsplats och bostad. Sedan flyttade kommunalkontoret till Tidaholmsvägen i samma hus där frisersalongerna nu är inredda.

Habo kommun tillhör i dag de inom landet som har den bästa ekonomin och är en i alla avseenden väl fungerande kommun. Det är nog ingen överdrift att påstå, att under Karl Ringqvists ledning grunden lades till att Habo kommun i dag är en av landets mest välskötta.

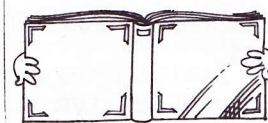
Karl Ringqvist var inte bara kommunalman. Han var också nämndeman och senare häradsdomare liksom sin far August. Han var också mycket anlitad som boupp-teckningsman, förrättade arvskiften, förmedlade fastigheter, skrev köpeavtal m.m. Som nämndeman tog han med handlingar till tingsrätten och såg till, att de blev lagfarna. Karl var till stor hjälp för Habo-borna. Hans kloka omdöme, hans stora kunnighet och personkänedom var en stor tillgång.

Karl var också en flitigt anlitad auktionsförrättare. På 20-30 och 40-talen höll han otaliga kreaturs- och lösöreauktioner. Som ropare anlitade han Karl Stam i Ramsekärr, en munvig och slagfärdig man, som höll humöret och stämningen uppe bland publiken. Om Stam ibland inte fick något bud på de saker, som skulle gå under klubban, så kom han ofta med repliken: - Har i svörnat gubba? Med detta menades, att man satt i halsen, tappat luften eller inte fick fram ett ljud. Då skrattade Ringqvist gott. Han hade ett skrockande skratt, och hela kroppen riste med i skrattet. Att det inte alltid var så lätt för en ung pojke att göra inköp på auktion har jag fått erfara. Vid en auktion i St. Gölhult ropade jag in en amerikaklocka och en trefots kaffekokare för 10 kronor. Jag tyckte, att jag hade gjort ett bra köp, för jag var redan då intresserad av gamla föremål. Men så kom det fram en "gubbe" till mej, och han sade: -Du ä inte veti pöjk, som köper sän skit. Då grumlades min glädje, och min självkänsla fick en ordentlig törn. Men mor och far klandrade mej inte. Tvärtom tyckte de om sakerna jag köpt.

Någon tid därefter var det auktion i Kronogården i Gustav Adolf. Där fanns mängder av gamla saker som "träaxlavagnar", skärkistor, gamla kärlar och många, många andra saker, redskap som inte längre används men hade stort kulturhistoriskt värde. Där fanns också ett vargnät och ett vargspjut. Alla dessa saker klubbades bort för nästan ingenting, men jag vågade inte bjuda på något inför rädslan av att folk skulle skratta åt mej, för att jag köpte "gammal skit". Nu finns vargnätet och spjutet i Hembygdsgården. Karl ropade själv in dessa, och Karls sonhustru, Karin, har skänkt dem till hembygdsföreningen.

I nästa nummer tänker jag berätta om Karls stora arbete med hembygdsboken "Habo, en sockens historia".

Ingemar Kyrkeryd.

Kyrkoherden i en församling hade avlidit, och en ny tillträdde efter en tid. Den nye ville införa lite nya grepp i församlingsarbetet, och inför julen hade han låtit inköpa ett antal chokladaskar och blommor, som han ville dela ut till de gamla och ensamstående.

När så kyrkoherden och hans unge medarbetare kom till fru B. och knackade på dörren i hennes stuga, och fru B. står på farstutrappan, säger kyrkoherden:

- Vi vill bara önska en riktigt god jul.

Fru B. svarar:

- Tack så hjärtligt. Stig in så får ja bju på en kopp kaffe, och vi får språka lite med varandra.

Kyrkoherden svarade då:

- Tack, men det kan vi inte. Vi har tjugo stycken som vi skall besöka i dag.

Då svarar fru B:

- Dä ä la kônstit.Aent va dä på körkeharrns tid.Han hade inte bil. På summern cykla han å på ventern åkte'n spark.Men han kom allti in, han läste i Bibeln,han sjöng för mek,å vi språka.Å han drack kaffe!

GUNVOR GRAPE

En utflyttad Haboflicka berättar.

Från vår förra biskopinna i Skara stift, Gunvor Grape, har vi fått denna intressanta artikel.

Gunvor föddes i Habo den 12 juli 1919, den äldsta av tre systrar, dotter till spinnmästare Gunnar Svensson och hans maka Ella.

Biskopparet Grape bor kvar i stiftet. Biskopen tjänstgör ofta som vikarie för biskop Lönnermark vid återinvigningar av kyrkor m.m.

Gunvor är samma fina och enkla person nu som under sin uppväxttid i Habo, och vi är stolta över att hon blivit biskopinna i vårt stift.

Ingemar Kyrkeryd

FRÅN SÖNDAGSSKOLAN I SALEM TILL BISKOPSGÅRDEN I SKARA.

På 20-talet fanns det två söndagsskolor i Habo samhälle. Missionsförsamlingen hade en och baptistförsamlingen hade en. Vi tre systrar gick i Salem, ett litet "bönhus" som låg granne med målarmästare Malmströms hus och verkstad. Småbarnen hade fröken Zetterberg i bageriet som lärare, och de som börjat skolan hade byggmästare Augustsson och skomakare Andersson. Det fanns nog fler lärare, men det är dessa jag bäst kommer ihåg. Jo, Pontus Boman minns jag också. Han sjöng så starkt och med sådan inlevelse.

När vårterminen var slut, hade vi sommarfest. Då vandrade vi ofta ner till Vättern vid Munkaskog, och föräldrarna var med. Vid jultiden hade vi julfest. Till den inbjöds föräldrarna, och vi barn fick julklappar. Ännu i dag minns jag en sked, som jag fick som julklapp i Salem.

KONFIRMATION.

I maj 1934 konfirmerades jag i Habo kyrka. Vår konfirmandlärare var Yngve Karlsson. Konfirmationen var en stor högtid, och vi var väl förberedda. Vi som hade haft magister Gilbert Karlsson i skolan hade fått en god undervisning i kristendom. Vi fick som minnesord i vår Bibel Kol 2: 6-7 "Såsom I haven mottagit Kristus Jesus, Herren, så vandren i honom och låten eder uppbyggas i honom och befastas i tron, i enlighet med den undervisning I haven fått; och överflöden i tacksägelse".

SJUKSKÖTERSKEUTBILDNING.

Efter två årskurser på Folkhögskolan i Värnamo kunde jag söka in på en sjuksköterskeskola. Rektor vid folkhögskolan uppmanade mig att söka till Uppsala sjuksköterskeskola, och jag erbjöds att referera till honom.

Till ordinarie elev blev jag antagen den 7 januari 1942, och så började en tre och ett halvt års utbildning. En av våra lärare var direktorn vid Fjellstedtska skolan Yngve Rudberg. Han blev sedermera domprost och biskop i Skara.

Mötet med Uppsala Domkyrka var överväldigande. Visst älskade jag Habo kyrka, "min kyrka", men Domkyrkan var "Templet". Inte var vi elever så ofta lediga en söndagsförmiddag, men när det hände, gick många av oss antingen till Domkyrkan eller till någon av frikyrkorna, där många hade sitt andliga hem.

FÖRBEREDELSE FÖR ETT LIV I NORR.

Våren 1945 hade jag träffat norrlands-teologen Karl-Gunnar Grape, och i januari 1946 tog jag ett vikariat på sjukstugan i Vilhelmina. Jag ville se, hur det var att bo i Norrland. En av mina kamrater var dotter till kyrkoherden i Vilhelmina. Samtidigt som jag upplevde det norrländska landskapet fick jag lära känna befolkningen i norrlandskommunen, och jag blev förtrogen med, hur en prästfamilj levde i helg och söcken. Tant Ida var en prästfru av den gamla stammen med alltid öppet hus och kaffebrickan dukad. Hon var från Åsarp i Västergötland, och hon hade tjänstgjort som sjuksköterska före sitt giftermål.

Våren 1947 vigdes Karl-Gunnar och jag i Habo kyrka av kyrkoherde Sven Gudmundsson. På sensommaren sände luleåbiskopen Bengt Jonzon oss till Caux i Schweiz, där MRA (Moralisk upprustning) hade sitt högkvarter i Europa. Biskop Jonzon var en mycket ivrig anhängare av MRA. Det var en intressant upplevelse, men några riktiga MRA:are blev vi aldrig.

TORNEDALSÅR.

Våren 1948 prästvigdes Karl-Gunnar i Luleå Domkyrka av biskop Bengt Jonzon, och blev missiverad till Pajala. Tänk att fortsätta med tåg, när man är så långt norrut som i Boden! Det var ett äventyr att resa till Pajala. I Övertorneå tog järnvägen slut. Därifrån fick vi ta buss. I Uppsala var det vår, nästan sommar, när vi började vår resa. I Pajala var det snö och vinter.

Vår första prästbostad blev i en skola i Kaunisvaara en liten by några mil från Pajala. Vi fick bo i skolköket, i den ambulerande lärarinnans rum vägg i vägg med det stora köket. Det blev vårt första kök rymligt och med fyra elektriska spisar.

På hösten fick vi flytta till Övertorneå, där Karl-Gunnar var kyrkoadjunkt i tre år. Det finns mycket att berätta om tornedalsåren, men det skulle bli alltför långt.

Åter Uppsala.

Karl-Gunnar ville efter tornedalsåren studera vidare. Så kom vi tillbaka till Uppsala. Jag ville gärna ha ett arbete inom sjukvården. Vår treåriga dotter Margareta placerades på barnkrubba. Det gick omkring ett halvt år. Men Margareta visade sig vara ett infektionskänsligt barn, och det var besvärligt att få barnvakt, när hon måste vara hemma. Karl-Gunnar hade svårt att få studiero, och jag hade viss jourtjänst och kunde inte vara ledig. Med ett stipendium och några veckotimmars undervisning i Flickskolan klarade vi vårt uppehälle.

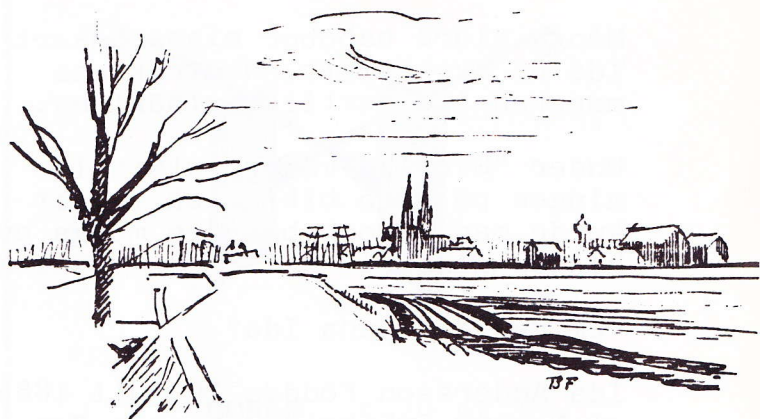
Efter fyra år var teologie licentiatexamen klar, och Karl-Gunnar blev adjunkt i Domkyrkoförsamlingen med placering i Salabackedistriktet. Vi fick vara med om att bygga Salabackekyrkan, och det var ett mycket aktivt församlingsarbete. Många studenter och studentskor var frivilliga medarbetare.

ÅREN I UMEÅ.

Hösten 1960 var det dags att dra upp bopålar igen. Karl-Gunnar tillträdde tjänsten som kyrkoherde i Umeå stad den 1 oktober. Familjen hade växt, nu hade vi fyra barn, den äldsta 12 år, den yngste 1 år.

Så började en ny tid och tjänst under andra omständigheter. Umeå genomlevde en enorm tillväxtperiod. Vid Universitetets invigning anordnades en stor kungamiddag. Den ena festligheten avlöste den andra, och kyrkan var med på ett hörn, i varje fall representerades den av kyrkoherden. Många intressanta människor träffade vi, och många var våra gäster.

Församlingen hade fem präster, diakonissa, och anställda för barnarbete och ungdomsarbete. Men som vanligt föll syföreningarna på prästfruns lott. Försäljningar hade vi höst och vår, och vi kunde sända en god slant till mission och lutherhjälp.

Skara från Lidköpingsvägen

SKARA NÄSTA.

Efter sexton år i Umeå var det dags att flytta till Skara. Vi flyttade in i den vackra domprostgården den 1 september 1976. Vi blev väl mottagna av skaraborna. Man blev varm om hjärtat, och Domprostgården med sin stora lummiga trädgård var sådan som man drömmer om att en prästgård ska vara. Och Domkyrkotornen vakar över alla i Skara. Domkyrkan är den naturliga medelpunkten i Skara.

År 1984 var det biskopsval i Skara. Karl-Gunnar fick de flesta rösterna och tillträdde den 1 juli 1985. Det blev en kort tid. Pensionsåldern närmade sig. Under Uppsalatiden träffade vi biskops-paret Rudberg. De var då pensionerade och bodde i Uppsala. Vi satte båda ett stort värde på den gamle skarabiskopen, hans personliga värme och underfundiga humor av bästa västgötamärke. Inte anade vi då, att vi bokstavligen skulle efterfölja Yngve och Margit Rudberg och flytta in först i domprostgården och sedan i biskopsgården.

Det blev rika och omväxlande år i biskopsgården, år fyllda med arbete, resor och sammankomster. Många gäster såg vi i vårt hem: bönder från slätten, politiker, präster, tjänstemän, ja till och med en skäggig ortodox ärkebiskop från Moskva.

Vi fick också glädjen att uppleva, att vår yngste son prästvigdes i Skara Domkyrka av sin far. En av assistenterna var hans äldre bror, som några år tidigare prästvigts i Uppsala Domkyrka.

Så har livet förflutit för en Haboflicka, som började i söndagsskolan i Salem och slutade sina aktiva år i Biskopsgården i Skara.

Gunvor Grape

IDA ANDERSSON PÅ KYRKESLÄTT.

Många äldre habobor minns säkert Ida på Kyrkeslätt, Habotraktens mångkunniga textilkonstnärinna.

Under "Sverige-väver"-utställningen på Habo bibliotek i höst kunde man se och beundra många av hennes alster.

Vem var då denna Ida?

Ida Andersson föddes 19 juli 1886 på Nygård i Habo, där hennes far var rättare. När Ida var fem år flyttade familjen till Kyrkeslätt i Habo. Där hade hon sedan sitt hem tills hon 1950 fick flytta in på Malmgården i Habo. Här slutade hon också sina dagar den 6 sept. 1971.

Redan i barndomshemmet lärde sig Ida att väva av sin vävintresserade moder. Det sägs, att Ida kunde både solva och knyta upp väv i ro-sengång, när hon bara var tio år gammal.

Efter en tid som hembiträde hos kommandörkapten Söderbaum i Stockholm, genomgick Ida Johanna Bruns-sons konstvävnadsskola också i huvudstaden. Tre månader gick hon där som frielev. Ett par år senare vikarierade hon en tid som föreståndarinna vid Ådalens kyrkliga fortsättningsskolas vävavdelning.

Under en lång följd av år vävde Ida hemma åt Skaraborgs och Kalmar läns hemslöjdföreningar. För Smålands Allehanda berättar Ida själv 1967, hur hon vävt tusentals meter gardiner, möbeltyger, dukar och andra slags tyger under årens lopp.

Många utmärkelser av skilda slag kom henne till del. Från hushållningssällskap och hemslöjdsföreningar fick hon ett antal medaljer, därav sex första pris, och diplom. 1945 erhöll hon vid en utställning i Tidaholm en stor silvermedalj och äkta silverskedar. 1936 deltog hon och hennes då 86-åriga mor i Huskvarna-utställningen. Där visade även kungen intresse för deras alster.

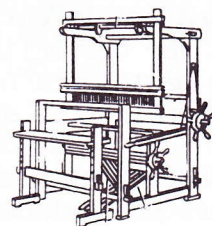
Ida Andersson tyckte bäst om konstvävnad och komponerade många mönster till dukar, mattor och andra textilier. Allt detta samlade hon i

en handskriven vävbok, som ännu finns bevarad

Ida var inte bara skicklig i vävning utan sysslade också mycket med stickning och virkning. På höstens utställning i Habo visades fantastiska dukar, spetsar, gardiner, mattor och många meter präktigt vadmalstyg. Det ena alstret efter det andra hade plockats fram, allt vittnande om hennes energi och kunnande.

Monica Ekered.

(Efter artiklar ur Små. Allehanda 17/8 1967 och Jönk. Posten 18/7 1966 och 4/10 1994.)

MINA MINNEN AV IDA PÅ KYRKESLÄTT.

Ida besökte Kyrkeryd mest varje dag. Hon hämtade mjölk på gården och hade många andra ärenden. Ida var stor, kraftigt byggd och lång. Man kan nog utan överdrift säga, att hon var ovanligt stor för att vara kvinna. Mina första minnen var en stor tant, som ofta kom hem, hon skrattade ofta, hade ett litet skrockande skratt.

När jag blev lite äldre och har mer klara minnen av Ida, så är det inte för hennes vävning och virkning. När vi bland annat hade slaktat, var hon ofta och hjälpte mor. Hon var oerhört duktig på att ta till vara kött och fläsk och allt som kunde användas från de slaktade djuren. Jag minns särskilt, när hon rökte fläsk. Fläsket var upphängt i en silltunna, som stod på några stenar, och tunnan var täckt med en mattstump. Hon hade en glödbädd där hon lade på enris. Riset fick dock inte brinna, det skulle bara ryka. Om det tog eld i riset, så hade hon ett kärl med vatten och en trävisp, så att hon kunde kväva elden.

När jag kom upp i vuxen ålder, var jag väldigt imponerad över hur hon med sina stora och kraftiga händer så ömsint kunde hantera virknål och virka de allra finaste spetsar med mycket tunt garn och hur hon kunde få in trådarna i solven.

Ida var en mycket allmänintresserad kvinna och därtill intelligent. Jag har många gånger ställt mig frågan, varför Ida inte fick utbilda sig till slöjdlärlarinna eller blev hemslöjdskon-sulent i stället för att bo kvar i sin lilla stuga och där väva och virka. Tyvärr har det varit så, att de alster hon framställde inte betalades så att hon fick en anständig lön för sina konstnärliga ting. Tänk om hon hade fått delge andra av sitt kunnande!

Det vadmalstyg som visades upp på ut-ställningen i Habo, vävde Ida under krigsåren, och det var tänkt till klä-der åt oss barn, men då vi fortfarande var i växande ålder, ville far och mor, att det skulle få vara tills vi blev vuxna. Sedan blev det aldrig av att det användes. Under kriget var det så, att man kunde byta ull mot garn. Så gjordes och Ida vävde tyget, som sedan bereddes på spinneriet.

Silverskedarna, som Ida fick som heders-pris vid Tidaholmsutställningen 1945 in-köpte jag på auktionen efter Ida.

Ingemar Kyrkeryd

GORÅN. (20 st)

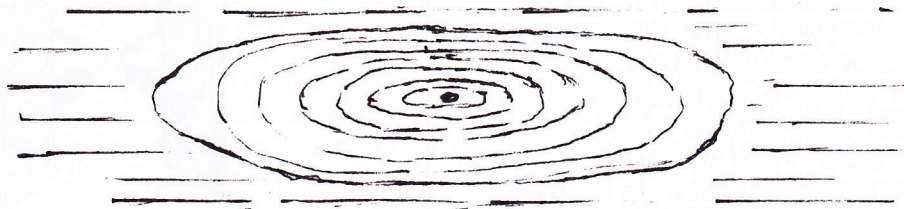
5 äggulor
100 g florsiktat socker
1 dl skirt smör, 110 gr
1 dl tjock grädde
400 gr vetemjöl
10 gr smör (till järnet)

Äggulor och socker röras tillsam-mans, smör och grädde tillsätts och till sist mjölet. Degen kavlas ut tunt, och kakor skäras ut efter ett pappersmått av rånjärnets stor-lek. Kakorna läggs i det heta, väl smorda rånjärnet och gräddas ljus-t gulbruna på ej för stark eld.

Ida Andersson, Kyrkeslätt

RINGAR PÅ VATTNET

DEN 24 APRIL 1993 SKREV JAG I EN ARTIKEL PÅ KULTURSIDAN I JÖNKÖPINGS-POSTEN OM JOHAN AXEL WETTERLUND OCH HANS VERK. JAG SLUTADE MED ORDEN: "DET ÄR MIN FÖRHOPPNING, ATT DEN LOKALA PUBLICITETEN KRING J.A. WETTERLUND SKALL LIKT RINGAR PÅ VATTNET SPRIDA SIG VIDA OMKRING"

DENNA FÖRHOPPNING HAR NU BÖRJAT INFRIAS. FREDAGEN DEN 4 NOVEMBER VAR DET VERNISSAGE PÅ KONSTAKADEMIEN I STOCKHOLM, ELLER SOM DET EGTENLIGEN HETER: "KUNGLIGA AKADEMIEN FÖR DE FRIA KONSTERNÄ"

VERNISSAGEN GÄLLDE UTSTÄLLNINGEN "JOHAN AXEL WETTERLUND, SKULPTURER" AKADEMIENS STÄNDIGE SEKRETERARE BO SYLVAN HÖLL INVIGNINGSTALET OCH HYLLADE SKULPTÖREN. ÄVEN SONSONEN TALADE OCH BERÄTTADE OM SIN FARFAR. UNDERTECKNAD PASSADE OCKSÄ PÅ ATT BERÄTTA OM WETTERLUNDS BARN- OCH UNGDOMSBYGD, HUR BETYDELSEFULLA VI VARIT OCH ÄR FÖR KUNGLIGA HUVUDSTADEN OCH SVERIGE.

PÅ UTSTÄLLNINGEN VISADES ETT SPEKTRUM AV SKULPTÖRENS VERK, FRÄN DE SMÄ DJURSKULPTURERNA TILL STATYERNA FRÄN KUNGLIGA SLOTTET I KOLOSSALFORMAT.

TRANSPORTEN AV DE SENARE BLEV EN DYRBÄR HISTORIA, MEN TÄCK VÄRE EKONOMISK HJÄLP FRÄN HABO KOMMUN OCH EN PRIVATPERSON KUNDE UTSTÄLLNINGEN GENOMFÖRAS. TV 2 - SMÄLANDSNYTT - VISADE ÄVEN DENNA DAG ETT TIO MINUTER LÄNGT INSLÄG OM SKULPTÖREN FRÄN VÄRÄ BYGDER. INSPÄLNING AV PROGRAMMET HÄDE GJORTS I HABO OCH I STOCKHOLM.

EN ANNÄN UTSTÄLLNING SOM OCKSÄ SPRIDIT RINGÄR OMKRING SIG ÄR UTSTÄLLNINGEN "GÄSTGIVÄREGÄRDÄR OCH VÄGVÄSENDE I ÄLDRE TIDERS HABO"

PÄ GYLLENE VINGENS BIOGRAF VID FLYGFLÖTTILJEN I SÄTENÄS HÄDE BYGDESPELSGRUPPEN I GRÄSTÖRP DEN 2 NOVEMBER PREMIÄR PÄ ETT KRÖNIKESPEL OM EN GÄSTGIVÄRE FRÄN TÄNG. SPELET HETTE "SVINHUGG GÄR IGEN" OCH HÄDLÄDE OM EN ÄRELÖS KRÖGÄRE FRÄN TÄNG, EN SYNNERLIGEN OSYMPATISK PERSON SOM UTNYTTJÄDE OCH LURÄDE FOLK.

REPRESENTÄNTER FRÄN ENSEMBLEN HÄDE VÄRIT HÄR I HABO OCH TITTÄT PÄ UTSTÄLLNINGEN. RESULTÄTET BLEV EN DEL NYÄ IDEER SOM KUNDE SES PÄ SCENEN. EN SKÄRMUTSTÄLLNING OM GÄSTGIVERIERNÄS HISTORIA VÄR HELT OCH HÄLLET LÄNÄT MÄTERIAL FRÄN HÄBOUTSTÄLLNINGEN. KERSTIN OCH JÄG, SOM BLIVIT INBJUDNÄ TILL PREMIÄREN, BLEV MYCKET IMPONERÄDE AV ENSEMBLENS SKÄDESPELÄRTÄLÄNGER. FÖRE-STÄLLNINGEN VÄR VÄRD DEN LÄNGÄ RESÄN TILL OCH FRÄN SÄTENÄS.

MÄN KÄN LÄRÄ SIG AV DETTÄ, ÄTT ÄVEN LOKÄLÄ ÄRRÄNGEMÄNG KÄN VÄCKÄ INTRESSE OCH SPRIDÄ SIG LÄNGT UTÄNFÖR HEMBYGDEN.

J A Wetterlund efter en oljemålning av Molitor.

EMILS SNICKARBO BLEV BÖNEHUS

JA EGENTLIGEN VAR DET SÅ ATT MÖBELSNICKAREN LARS JOHAN WETTERLUND BYGGDE EN "SNICKARBO" PÅ SIN TOMT JÄRNBÄCKEN VID KARSTORP. DÄR TILLVERKADE HAN VACKRA BYRÅAR OCH ANDRA MÖBLER, MEN ÄVEN SÖNERNA EMIL OCH JOHAN AXEL WETTERLUND ANVÄNDE "SNICKARBOA" FÖR SINA TRÄSNIDARARBETEN.

TROLIGTVIS SNIDADES JOHAN AXELS KRUCIFIX SOM FINNS I GUSTAV ADOLF:S KYRKA DÄR.

EFTER LARS JOHAN WETTERLUNDS DÖD GEFTE ÄNKAN OM SIG MED SKRÄDDAREN SVEN PLANTIN SOM 1881 SÄLDE "SNICKARBOA" TILL NORRA GUSTAV ADOLFS ARBETSFÖRENING ATT ANVÄNDAS TILL MISSIONS OCH BÖNEHUS. PROSTEN ISAK STRAND INVIGDE BÖNEHUSET 15 MAJ SAMMA ÅR.

1913 FLYTTADES BÖNEHUSET TILL SIN NUVARANDE PLATS VID HJOVÄGEN OCH DEN BIBELSTRAND SKÄNKTE TILL BÖNEHUSET FINNS FORTFARANDE PÅ PLATS PÅ ALTARET.

SED

VARGATIDER.

I Hembygdsgården i Habo hänger på väggen ett vargnät. Ibland har jag tittat på det och funderat över hur det gick till vid ett vargskall.

I Ljungströms beskrivning över Vartofta härad 1877, har jag funnit följande beskrivning.

Ännu på 1830-talet var vargen ganska vanlig i våra skogar och ställde till med en hel del skada.

Då något kreatur blivit rivet, under rättades skallfogden, som skickade ut skallbud till skallaget. Alla som hade minst en ko var skyldiga att delta. Laget samlades tidigt, redan vid 3-tiden på morgonen i närheten av platsen, där vargen rivit sitt byte. Efter en stunds planering fäste man upp vargnätet på störrar, som var löst nedsatta i jorden. Ett tåg trädde genom övre och nedre delen av nätet. Sprang vargen på nätet, drogs det ihop som en säck runt honom, och han kunde oskadliggöras.

Med utgångspunkt från "garnsätet" ställdes folket upp i fyra armar. Man närmande sig varandra för att omringa vargen, en ring på framsidan av nätet och en på baksidan. Samtidigt förde man ett förskräckligt oväsen för att skrämja vargen mot nätet. Man blåste i lurar och bockhorn, skramlade med träpinnar, hojtade och ropade. Lyckades man driva vargen in i nätet, rusade karlar fram med bössor, yxor och spjut. När besten dödsdats, bars denne i triumf till närmaste gård. Pälsen från det flådda djuret såldes vanligen genast, och för pengarna inköptes brännvin till allmän traktering. Upprop av de skullskyldiga ägde rum. Fattades någon, bötfälldes denne.

Det hela verkade ha varit något av en folkfest. Man tog ledigt från det vanliga jobbet en dag, man träffade folk och fick uppleva spänning i det annars enahanda vardagsslitet. Något medlidande med den stackars vargen kände man nog inte. "Gullfot", "Gråben", "Tasse" var Fienden, som man knappt vågade nämna vid dess rätta namn.

Monica Ekered

TORPVANDRING

Lördagen den 28 maj ägde vårens torpvandring rum. Vi samlades vid Kyrkestan, där utgrävningar just pågick. Ganska många hade mött upp, bl. a. medlemmar från Bankeryds hembygdsförening.

Utgrävningsledaren Rune Ekre informerade först om det arkeologiska arbetet och om alla de fornlämningar i form av domarringar, rösen och stensättningar, vilka finns i Kyrkestans omgivning.

Efter gemensam fikastund vid Kyrkestan påbörjades torpvandringen. Vädret var vackert, och träd och blomsterängar prunkade i sin färgaste försommarskrud.

Vi vandrade vägen norrut och gjorde halt vid vägkorsningen, där en väg går till Högaberg och en till Vagnhult. Här låg under 1800-talet torpet Högaberg, vilket också kallades Johannesalyckan efter torparen Johannes Nilsson.

Ett par hundra meter in på vägen mot Vagnhult gjorde vi nästa uppehåll. Här hade torpet Sibbatorp under Sibbabo legat. Torpet kallades i dagligt tal för "Träbena". Någon av de äldre deltagarna i sällskapet trodde sig veta, att här hade bott en gubbe, som hade träben, vilket skulle ha varit upphovet till detta underliga namn. Torpet hade varit bebott från 1738 till 1898. Bland gräs och blommor kunde vi nu endast skymta torpets grundstenar.

Vid samma väg några hundra meter längre fram hade nästa torp, Sörtorp, under Vagnhult legat. Troligen hade det legat en bit in på åkern, för där hade man tidigare funnit en del tegelskärvar, troligen från skorstensmuren. Sörtorp hade varit bebott från 1800 till 1898. Den siste torparen hette Karl Johansson, vanligen kallad Stutta-Kal. Han dog 1891, under det att hustrun bodde kvar i stugan till sin död år 1898.

Ytterligare något hundratal meter längre framåt vägen på höger sida fann vi Vagnhults soldattorp. Detta har restaurerats och består av förstuga, förådsutrymme och ett enda stort rum, där man både lagade sin mat och vistades dag som natt.

De sista som bodde i torpet var soldaten Snygg (död 1932) och hans syster Augusta, som hushållade åt sin ogifte bror. Om tidigare soldater i torpet kan man läsa i en pärm, som ligger på ett bord inne i rummet.

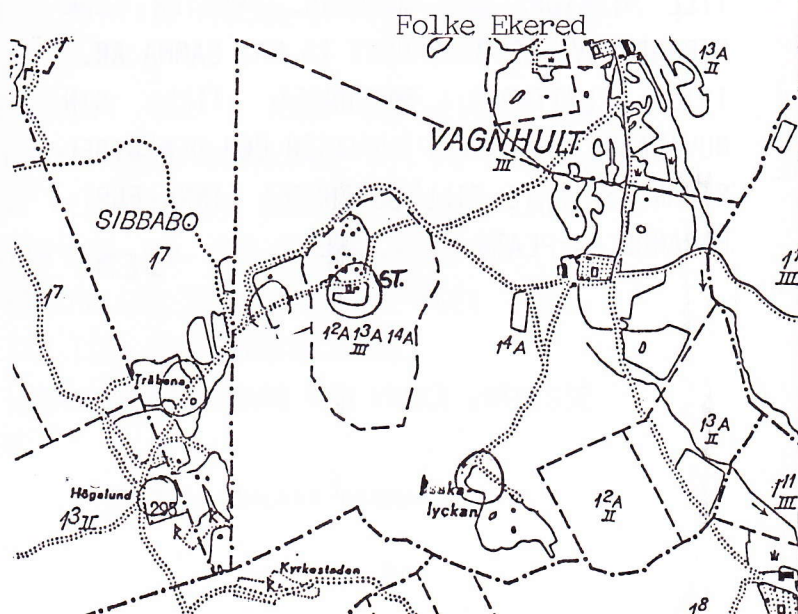
Snyggatorpet är verkligen en sevärdhet, eftersom det ligger på sin ursprungliga plats i skogsbrynet omgivet av stenrösen, körsbärsträd och blommande ängsmark.

Vi vandrade nu vidare fram till Valter Karlssons gård i Vagnhult. Där valde vi en väg, som gick i rakt sydlig riktning, och efter några hundra meters promenad kom vi till ett ganska stort gårde. I det nordligaste hörnet av denna åker hade backstugan Skogslund under Vagnhult legat. Vi kunde även här se grundstenarna samt en gammal mossig syrenbuske. I dagligt tal kallades platsen "Isakalyckan" efter en av de sista som bodde i stugan, Isak Isaksson, vanligen kallad "Hack-Isak".

Om Hack-Isak berättade en systerson till honom år 1928 för Valter Karlsson i Vagnhult följande märkliga historia: Koleraåret 1834 tjänade Isak på Ryfors. Av bruksherrarna fick han order att rida till Jönköping och där avlämna något viktigt dokument. Trots att staden på grund av smittoriskan var stängd och en del broar bevakade, lyckades Isak ta sig fram och få sitt ärende uträttat. När han lyckligen kom hem till Ryfors, brände man upp hans kläder, och själv fick han krypa ner i en tunna fylld med tjära och sill-lake. Som belöning för sitt uppdrag fick Isak behålla hästen. Men avundsjuka människor tyckte, att han fått hästen alldeles för lättvindigt, varför de högg avsvansen på den, vilket hade till följd, att den höll på att förblöda, varför den måste avlivas.

Tyvärr slutar skogsvägen strax sydväst om Isakalyckan, varför man måste ta sig fram genom terrängen den återstående sträckan fram till Kyrkestan. Sträckan är ganska kort, men har man tur träffar man i detta skogsområde på både rösen och domarringar.

Vi tackar Harry Cedervall, Lars Olof Markstad och Rune Franzén för deras trägna arbete med torpinventeringen och för denna härliga promenad.

SLA Måndagen den 11 juli 1994

TIDAHOLM

Utgrävningar i "Kyrkestan"

Så har det åter varit utgrävningar i den så kallade "Kyrkestan" som är belägen cirka 5 kilometer väster Habo kyrka. Det är en stenmursrektangel belägen mitt inne i skogen och den är cirka 24 gånger 65 meter och stenmuren är på sina ställen mellan 5 och 6 meter bred.

Här har skett utgrävningar i tre omgångar under juli, augusti och september 1993 som SLA följt och tidigare berättat om. Runt omkring denna märkliga plats finns andra fornminnen såsom domarringar, bronsåldersgravar, trekant och odlingsrösen, en mycket intressant plats och många frivilliga har deltagit i detta utgrävningsarbete.

Ledare för utgrävningarna under samtliga gånger har varit arkeolog Rune Ekre numera pensionär och är väl kvalificerad för detta arbete då han lett utgrävningarna i G. Lödöse.

Flera teorier

Det har varit en helt sluten murformation vilket betyder att den inte haft någon praktisk funktion och det troliga är att det varit en religiös kultplats och detta ringröse härstammar från bronsåldern och det är inte omöjligt att det är gravar här sade Rune Ekre vid ett tidigare tillfälle då de höll på med utgrävningarna i "Kyrkestan". Denna gång hade Rune Ekre mer att berätta om denna märkliga plats som ligger väl undandömd i skogen.

Provschakt

– Tidigare har vi gjort några provschakt inne i denna rektangel och konstaterade att det inte fanns några bebyggelselämningar. När vi sedan rensade murens insida upptäckte vi på flera ställen halvcirklar av snedställda stenar. Detta var vid norra muren och på en plats gick dessa halvcirklar rakt igenom muren. Vi hittade inga begravningsspår bara tre mycket primitiva stenar som använts som något slags redskap sade Rune Ekre som hade mer att berätta om vad de funnit.

Bland annat hade de hittat en skrapa i yxformat, ett klart tillverkat redskap. Vidare hade hittats ett par malstenar som slitits på en sida vilket betyder att de använts vid malning av säd, m m. Platsen kan inte med säkerhet

dateras inte heller genom de kolprov som togs. På läns museets inrådan har det nu skett en undersökning i det röse som ansluter till södra murens insida och nu när detta var gjort finns fortfarande inga föremål som kan dateras, framhöll Rune Ekre.

Kallmurning

– Röset är fint anlagt med kantkedja, inre fotring och kallmurning har skett in mot mittenpartiet. Man har konstaterat att så har det också varit på ett bronsåldersröse i Halland och på grund av detta och en del andra fynd och den sammanställning som gjorts tror vi att "Kyrkestan" är från bronsåldern cirka 1000 år före Kristi födelse med mycket vida tidsmarginaler då det är en mycket originell form av gravmonument från bronsåldern som det finns få motsvarigheter till sade Rune Ekre.

Fornrik trakt

Runt "Kyrkestan" finns fornfynd av flera slag. Minst sju domarringar finns alldeles i närheten av det ställe som utgrävningar skett. Dess stenar är mossbelagda och Habos allt i allo Ingemar Kyrkerud är rädd att dessa domarringar förstörs av maskiner vid en eventuell skogsavverkning i området.

Här fanns också så kallade treudd ett röse av stenar utbyggt på tre håll, bronsåldersgravar och ett stort antal andra forn lämningar finns i området, varför de finns just här ställer vi oss frågande inför sade Ingemar Kyrkerud som säger att samtliga fyndplatser skall ställas i ordning på sikt och orienteringstavlorna skall sättas upp så dessa kan hittas.

Det är duktigt folk av alla de slag som deltagit i utgrävningarna i "Kyrkestan" jurister, kartritare, fotografer och duktiga hembygds-vänner som varit med hela tiden vid dessa utgrävningar med arkeolog Rune Ekre i spetsen som personligen är nöjd med vad som åstadkommit vid utgrävningarna.

Lars Lindén

SE HIT!

Jag söker ättlingar till soldaten Gustav Svensson Tingman i **Habo**, (R), f 1774 eller 1775 16/1, d 1842 i **Habo**. Hans hustru Maja Bengtsdtr, f 1760 18/2 i **Habo**, d där 1813. Gustav gifte om sig med Maria ?, f 1770, födelseort okänd. Gustavs barn var: 1) Johanna Tingman, f 1795 8/7 i **Habo**, (R). 2) Johannes Tingman f där 1797 2/9 3) Greta Tingman, f där 1800 2/8. 4) Sven Tingman, f där 1802 26/12. 5) Lena Tingman, f där 1805 4/8, 6) Anders Tingman, f där 1808 13/12, 7) Gustav Tingman, f där 1812 9/6. I 2:a giftet 8) Johan Tingman, f 1815 16/10 i **Habo**, (R), 9) Sara Tingman, f där 1821 30/7. 10) Samuel Tingman f 1822 i **Habo**, d där 1829. Tacksam för svar.

Lars-Göran Mattsson, Fjällvägen 50, 451 53 Uddevalla

Släkthistoriskt Forum 2/94.

Söker ättlingar

Jag söker ättlingar till soldaten Gustav Svensson Tingman, Habo, född den 16 januari 1774 i Amurliden, Habo, död den 20 april 1859 på torpet Gillersbråten i Amurliden.

Han var första gången gift med Maja Bengtsdotter, född den 4 februari 1769 i Härja, död den 19 april 1813 på torpet Gillersbråten. De hade sju

barn. Han gifte om sig med Cathrina Abrahamsdotter, född den 30 juni 1781 i Åsarps församling, död 5 januari 1861 på torpet Gillersbråten. Han hade fyra barn i andra giftet.

Tacksam för svar.

Lars Mattsson
Fjällvägen 50
451 53 Uddevalla

Jönk. Posten nov.-94.

L. i G. var inne på sitt hundra år. Han hade alltid varit en "kärngubbe". Men så råkade han ut för en kraftig förkylning och kände sig dålig. En dag fick han besök av sin granne B. i Sågen. Vid samtalet dem emellan säger så L. till B:

– Ja du B, nu blir ja inte gammal te. Då svarar B: – Ja sa säga dek L. att om du tittar i tinningernas dödsannonser, så ser du, att det är sällan nån i din ålder som dör.

L. fick uppleva sin 100-årsdag.

UR GÖTA HOVRÄTTS ARKIV

I 1794-års dombok för Vartofta härad kan man läsa om en märklig odlargärning i Habo. En fattig gammal man, Anders Svensson, hade fått lov att på nyhemmanet Starbrohult vid Svedån bryta ny mark, 1/4 mil från närmaste hemman i "öppna skogen". Området ägdes av herr expeditionskronobefallningsmannen Anders Johan Hwass i Starbäck.

I oktober 1793 hade kronolänsman D.F. Bruno, nämndeman Olof Larsson i Gagneberg och underlanthushållaren Sven Olofsson på Ringborg företagit en besiktning av stället, som Anders Svensson brukat i 9 år. De rekommenderade nu rätten att inlämna till konungen en ansökan om en belöning till Anders för hans "ådagalagda sällsynta arbete".

Stället beskrivs på följande sätt: En stuva med förstuva och kammare. Ägaren hade låtit timra upp stugan, men Anders hade själv murat och gjort inredningen. Under kammaren var en källare utgrävd för vinterförvaring av "jordfrukter" Loge, två lador, får och gethus. 7 1/2 skäppeland åker, rothuggen och stenbruten, därav 5 1/2 skäppeland besått med larsmässeråg. Ängar på ömse sidor av ån, sammanlagt 13 stackars vall.

Norr och söder om stugan en kryddgård med upptimrade plantebänkar vid södra väggen. Här fanns också en "träskola" med 286 st 3-4 år gamla päronträdsplantor, dito 196 äppleträd, 360 plommon, körsbär oxel och rönnplantor.

Mellan manbyggnaden och ladugården en kålgård med plantebänkar. Här finns även träd, som burit frukt några år.

"Vid östra sidan för hemmanet med god ordning som utmärker denna mannens håg och färdighet för trädgårdsskötsel", finns krusbärs

och vinbär och trädrosor. Litet större trädplantor, 4-5 år gamla är här utplanterad i linjer, 11 päron-46 körsbärs och 112 oxelträd. Mellan dessa rader är potatis "planterad" även råg bovete och klöver. På denna plats finns också yngre fruktträdsplantor, 1430 stycken.

Anders kunde också uppvisa kvit-tenser på försålda plantor av fruktträn och oxlar. Köpare var bl.a. löjtnant Carl Flach i Brogården, kapten Ehrenpreuss på Tumbäck, komminister Lidzen i Södra Hallebo, baron Kruse i Gimmene, A.F. Printzenskiöld i Dalen, A.J. Hwass i Starbäck. Summa 3118 st. plantor.

Besiktningsprotokollet slutar med följande ord:

"Sålades synt och som föreskrivet står i alla delar befunnit så att denna gamle Anders Svensson uti sin bekanta fattigdom visat sådana möjliga framsteg av uppodling och plantering som här på orten varit okände på så kort tid samt oländig mark bland stubbar och sten varit en annan vid mindre idoghet omöjlighet varföre han Anders Svensson till någon uppmuntrings belöning i djupaste ödmjukhet anmäles".

Ut Supra på syningsmännens vägnar Daniel Fredrik Bruno.

1794 företogs åtskilliga rågångsför-rättningar för att markera gränserna mellan olika gårdars skogsskiften. Lantmätare, några nämndemen och gårdarnas ägare deltog. Dessa rörlägg-ningsprotokoll insändes sedan till tinget.

Intressant är gränsmarkeringen mellan Karshult och Ljunga. Karshult låg i Mo härad i Jönköpings län, medan Ljunga hörde till Skaraborgs län. Länsgränsen markerades med en linje upphuggen i skogen och med några fasta stenmarkeringar enligt följande beskrivning:

" 1. Ett gammalt märke, som under namn av Mariasten finnes å Habo sockens karta upptaget och för skillnadsmärke i urminnes tider blivit erkänt. Denna sten är 2 1/2 aln hög och 1 1/2 aln bred. Här nedsattes även till framtiden underrättelse nu ett femstena rör vars hjärtsten är en aln ovan jord, stående i fast mark 1/2 aln bred och 1/4 aln tjock samt visar med dess ena kant till nr 2. Ett femstena rör som nedsattes intill Häcknarpa hägnad enligt den av kartan utstakade linjen, Dess hjärtsten är 3/4 aln ovan jord stående i mossig men fast mark samt försedd med nödiga utliggare. Commissionslantmätare Per Carlsson Baalach "

Skogsskiftena vid Järnberget rösades också liksom skiftena tillhöriga gårdarna Svenshult, Lindhult, Sjogarp, Dykärr, Perstorp, Åskedalen, Skogshemmet, Älghagen, Furusjö, Säckan, Julared, Flatered, Gunnarsbo, Kråkeryd, Mossen m.fl. Rösernas placering och utseende beskrivs noga. Man har utgått efter Lefflers karta över Habo.

Ett flertal frågor rörande testamenten och arvskiften tas också upp i 1794 års dombok. Arvskiftet efter Anders Andersson i Långhult, "Rikamoran" Kerstin Andersdotter:s förste make, blev en segsliten historia. Anders hade, när han kände att slutet nalkades i september 1793, skrivit ett testamente, som inlämnades till tinget. Enligt detta skulle hans andra hustru, Kerstin Andersdotter, få sitta kvar på gården Långhult och där deltaga i förvaltningen av de fyra minderåriga barnens arv. Mot detta opponerade sig släktingar till Anders avlidne bror Petter. Anders och Petter hade varit gifta med var sin syster, Elin och Kerstin Jeansdöttrar, och brukat Långhult tillsammans. Enligt ett annat testamente, uppsatt 1777, skulle arvet skiftas, när den siste av dessa fyra avlidit, d.v.s. Anders. Något avgörande i denna fråga kom inte till stånd under året 1794.

Det berättas också en rörande historia om en dräng, en "gässe" Olof Andersson i Måseslätt. Någon hade anmält, att han hade nyttjat "snustobak" utan att betala tobaksskatt.

Flera vittnen berättade inför tinget, att denne gosse hade en svår ögonsjukdom

och var nästan blind. Ögonen värkte och gossen jämrade sig ofta. Någon hade då rätt honom till att använda snus för att lindra plågorna. Tydligt hade snuset haft åsyftad verkan för vittnen hade sett Olof snusa vid flera tillfällen. Hur det gick för Olof får man inte veta. Målet uppsköts till kommande ting.

Monica Ekered.

Vad finns i Göta hovrätts arkiv?

Hovrättens arkiv omfattar i huvudsak domböcker i brottmål och tvistemål, i besvärsmål och i värdjandemål med tillhörande handlingar. Här finns också akter i värdjade konkursmål 1800–1940 samt geometriska handlingar och äganderättshandlingar från 1650. Dessutom finns fångförteckningar ordnade länsvis (spridda län och år) från 1768 och framåt.

- En omfattande serie i arkivet är adelns bouppteckningar, testamenten och arvskiften (1650–1916). Hovrätterna har varit sk Forum Privilegium för adeln beträffande arvstvister, testamenten och förmyndarskap; det innebär att adeln inte har vänt sig till härads- eller rådhusrätten med sina ärenden utan fått dessa behandlade direkt av hovrätten.

- En särskild del av hovrättens arkiv utgörs av advokatfiskalens handlingar, som består av *renovationer* (renskrifter) av underdomstolarnas protokoll. Häradsrätterna och rådhusrätterna var skyldiga att sända in protokollsavskrifter för kontroll. För forskningen är de av utomordentligt stort värde eftersom de kan ersätta original som har gått förlorade. I Göta hovrätt finns följande renovationer.

- Häradsrätternas och rådhusrätternas domböcker 1590–1970.

- Häradsrätternas och rådhusrätternas småprotokoll (lagfarts-, intecknings-, testaments-, boupptecknings- och äktenskapsförordsprotokoll) 1701–1970 (före 1701 i domböckerna).

- Lagmansrätternas domböcker 1601–1849.

- Domkapitlens domböcker 1787–1949.

- Ägodelningsrätternas domböcker 1828–1971.

- Inkomna dödsfallsuppgifter 1762–1916.

Ur Hembygdsforskas steg för steg, av Clemensson - Andersson.

Göta hovrätts arkiv

Besöksadress: Lantmätargränd 4 (Folkshuset)

Postadress: Box 2223, 550 02 Jönköping

Telefon: 036-15 65 64

Öppettider: måndag - fredag kl 9-12, 13-15,

onsdag även 18-20 fr.o.m. hösten 1994

Arkivföreståndare: Gun Petersson

VÅRENS PROGRAM

SLÄKTFORSKARFÖRENINGEN.

Måndagen den 30 januari kl. 19.00:

Årsmöte i Församlingshemmet.

Ägaren till Gunillaberg Bo Ehrner berättar om Johan Printz.

Tisdagen den 21 februari kl. 19.00:

Tioårsfirande på Furusjö pensionat.

Mullsjöföreningen inbjuds att delta.

Tisdagen den 21 mars kl. 19.00:

Berättarafton framför brasan i Hembygdsgården.

Måndagen den 24 april kl. 19.00:

I Församlingshemmet berättar Habos förste kommunalkamrer, Egon Hult, Habominnen.

HEMBYGDSPÖRENINGEN.

Onsdagen den 15 februari kl. 19.00:

Brasafton i Hembygdsgården.

Josef Jakobsson, Åsarp berättar och visar bilder från Ätradalen.

Onsdagen den 8 mars:

Årsmöte.

Plats, tid och program meddelas senare.

Lördagen den 22 april kl. 10.00:

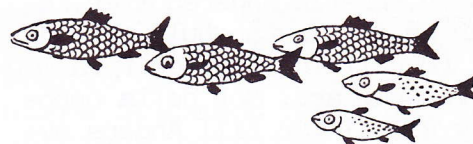
Arbetsdag vid Kvarnekulla.

Lördagen den 13 maj kl. 10.00:

Arbetsdag vid Simonstorps skola.

Lördagen den 17 juni kl. 16.00:

Notdragning vid Källebacken.

HEMBYGDS- OCH SLÄKTFORSKARFÖRENINGARNA.

Söndagen den 21 maj kl. 8.00:

Samling vid Hembygdsgården för gemensam bilresa till GÖKOTTA någonstans på Hökensås (ca 1,5 mil)
Tag med kaffekorg!

